

HUTELE BUCOVINEI. 220 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA PRIMEI FABRICII DE STICLĂ DIN BUCOVINA – CRASNA-ALTHÜTTE

OVIDIU BĂTĂ

Încă de la anexarea părții de nord-vest a Țării de Sus a Moldovei, o zonă predominant agrară și cu comerțul în decădere, autoritățile habsburgice au căutat să amelioreze stările de lucruri existente și să determine o creștere a rentabilității economice a noii provincii, profitabilă pentru veniturile statului.

Pentru a pune în practică ideile politice ale epocii în domeniul economic, care urmau să-i permită obținerea de venituri de pe urma exploatării și prelucrării bogățiilor solului și subsolului noii provincii, Monarhia Habsburgică avea nevoie de o populație numeroasă. Una dintre căile de sporire a populației Bucovinei a fost cea a colonizării – urbană, industrială, rurală¹.

Colonizarea industrială, începută în deceniul opt al secolului al XVIII-lea, a fost inițiată în scopul punerii în valoare a zăcămintelor minerale din zona montană a Bucovinei – minereuri feroase și neferoase, sare. Au fost înființate, astfel, cu mineri germani aduși din zona Zips și Schemnitz, coloniile miniere de la Iacobeni – 1784, Mariensee (Cârlibaba) – 1797, Eisenau (Prisaca Dornei) – 1808, Luisenthal (lângă Pojorâta) – 1805, Handal (Fundu Moldovei), Freudenthal sau Rus pe Boul (Vatra Moldoviței) – 1809.

Aceleași colonizări industriale – care urmărea de această dată să valorifice întinsele suprafețe împădurite și zăcămintele de nisip cuarțos, prin dezvoltarea unei industrii a sticlăriei –, i-a corespuns aducerea și colonizarea unor meșteri sticlari și muncitori forestieri din Boemia. Aceștia au format coloniile Althütte (1793), Karlsberg (1797), Fürstenthal (1803), Neuhütte (1817).

În memoriul *Descrierea Districtului Bucovina*, întocmit de primul administrator militar al Bucovinei, generalul Gabriel baron Splény von Mihály,

¹ Mihai-Ștefan Ceaușu, *Bucovina habsburgică de la anexare la Congresul de la Viena Iosefinism și postiosefinism (1774–1815)*, Iași, Fundația Academică „A. D. Xenopol”, Seria „Biblioteca istorică”, vol. IV, coordonator Al. Zub, 1998, p. 140.
Analele Bucovinei, XX, 2 (41), p. – , București, 2013

partea a treia, *Privind acele ameliorări care cer mai mult timp pentru a fi aplicate*, capitolul al patrulea, *Despre înființarea a diferite fabrici*, acesta spunea că „în această țară s-ar putea înființa următoarele fabrici à conto visteriei și s-ar putea aștepta un folos sigur”².

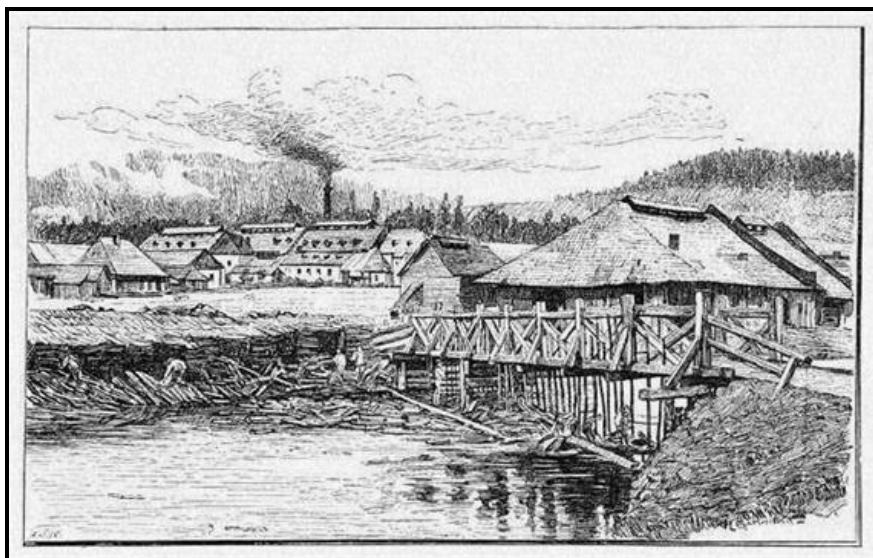
Splény propune înființarea unor fabrici de piele, de postav și de pânză, dar și a unor fabrici care să utilizeze și alte materii prime aflate din belșug în Bucovina, în principal lemn: „În afara celor trei fabrici principale amintite, s-ar mai putea construi, având în vedere lemnul existent în măsură mai mult decât necesară și într-un belșug nefolosit, încă câteva fabrici, care ar aduce foloase notabile în particular pentru visterie, precum ar fi: prăjitorii de potasă, fierbători de silitră, fabrici de sticlă, cuptoare de cărămidă și de var. [...] Fabricile de sticlă sunt cu atât mai avantajoase, cu cât toată Valahia și Moldova se aprovizionează în prezent de obicei cu sticlă din Polonia sau chiar din Veneția și că aceasta ar putea fi livrată de aici cu mult mai ieftin, deoarece aici nu se duce lipsă de nici unul dintre materialele necesare”³.

În continuarea acțiunilor din perioada iosefină, inițiativei particulare, sprijinită de autoritățile habsburgice, i s-a datorat înființarea unei puternice industrii a sticlei în Bucovina⁴. Fondul Religionar și unii proprietari au adus meșteri și lucrători sticlari din Boemia și Slovacia pe care i-au colonizat, începând cu ultimul deceniu al secolului al XVIII-lea și primele decenii ale secolului al XIX-lea, pe moșiile lor, formând așezările Huta Veche, Huta Nouă, Fürstenthal, Karlsberg.

² *Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice și demografice*, Ediție bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfețe, note și comentarii de acad. Radu Grigorovici, prefată de D. Vatamaniuc, București, Editura Academiei Române, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (7), 1998, p. 163.

³ *Bucovina în primele descrieri...*, p. 165.

⁴ Mihai-Ștefan Ceaușu, *op. cit.*, p. 222.

Fabrica se sticlă din Eleonorenhain (Böhmerwald).
Sursa: *ÖUM, Böhmen (2. Abtheilung)*, Wien 1896, p. 649.

Fabrica de sticlă Crasna (Huta Veche, Althütte, Glăjăria Veche)

Înainte de anul 1800, două fabrici de sticlă au fost înființate în Bucovina. Prima a fost cea de la Crasna⁵, de lângă moșia boierului Alexandru Ilschi, Althütte/Glăjăria Veche (1793–1817), și cea de a doua la Karlsberg/Gura Putnei (1797–1827), pe teritoriul Domeniului Rădăuți al Fondului Religionar.

În anul 1793 se întemeiază în Crasna, districtul Storojineț, pe un domeniu al Fondului Religionar luat în arendă, prima fabrică de sticlă din Bucovina. Personalul administrativ și lucrătorii necesari pentru fabrica de la Crasna au fost aduși din Boemia și, ulterior, din Slovacia.

Germanii din Boemia erau, în principal, lucrători în pădure și sticlari, două ocupații care mergeau mână în mână. Pentru producerea sticlei – o industrie dezvoltată în Pădurea Boemiei de peste 200 de ani – era nevoie de lemn pentru obținerea potasei, ca ingredient, și combustibil pentru foc, în scopul obținerii căldurii mari necesare topirii nisipului silicios. Păduri întregi au fost tăiate complet,

⁵ Crasna. Până în secolul al XVIII-lea a fost un singur sat. La jumătatea secolului al XVIII-lea, o jumătate de sat era a Mănăstirii Putna, iar cealaltă jumătate a lui Alexandru Ilschi. Cele două jumătăți s-au dezvoltat apoi ca sate deosebite: Crasna Putnei sau Putna de Sus și Crasna Ilschi. Cf. Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, vol. I, Îngrijirea ediției, studiul introductiv, bibliografia, notele și indicele: Ion Popescu-Sireteanu; Introducere: D. Vatamaniuc, București, Editura Anima, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (1), 1996, p. 245.

deoarece cantități enorme de lemn erau necesare în sticlării. Locuitori și sticlării se mutau după resurse disponibile. În timp ce sticlăriile locale se închideau și mulți locuitori din regiune deveneau șomeri, știri despre înființarea de posibile noi sticlării în Bucovina au ajuns în Pădurea Boemiană. Prin comisiile de recrutare, Guvernul austriac a recrutat acești muncitori – sticlari calificați, pricepuți în a face sticlă, lucrători la pădure, transportatori de lemn –, dar și meșteșugari – zidari, dogari, tâmplari, dulgheri, fierari, oferindu-le pământ, case și alte înlesniri în zonele de relocare.

În acest sens, trebuie menționate *Patenta de toleranță (Toleranzpatent)*, din 13 octombrie 1781, dată pentru toate provinciile Imperiului, urmată de *Patenta de colonizare (Ansiedlungspatent)*, din 21 septembrie 1782, ambele promulgate de Joseph al II-lea, care au deschis ușile imigrării germanilor – țărani, meseriași, sticlari, mineri și metalurgiști – în alte teritorii ale Imperiului Habsburgic.

Patenta de colonizare, din 1782, cu opt articole, oferea fiecărei familii transport gratuit de la Viena la punctul de destinație din Bucovina; o casă cu grădină, terenuri și animale de tracțiune, toate acareturile necesare; scutirea de impozit pentru primii zece ani și scutirea de la serviciul militar pentru fiul cel mare al familiei (vezi *Anexa*).

Principalul motiv pentru aducerea primilor muncitori sticlari din Boemia în Bucovina a fost principala bogăție a acestei regiuni, pădurea. După înființarea Fondului Religionar Greco-Ortodox din Bucovina, acesta a dat în arendă fostele proprietăți ale mănăstirilor și schiturilor unor oameni bogați, care, la rândul lor, au subarendat, de cele mai multe ori, proprietățile individuale. De exemplu, baronul von Lezzeni a arendat, în 1791, pentru o perioadă de 30 de ani, întinsele domenii ale Fondului Religionar de la Cuciuru Mare (lângă Cernăuți) și domeniul de la Sf. Onofrei, de lângă Siret. Pentru că nu putea să gestioneze de la distanță – locuia la Lemberg (Galiția) – aceste întinse domenii, von Lezzeni le-a subarendat, în același an, lui Abraham/Avraam Kriegshaber, arendaș bogat și cu relații la Biroul Districtual din Cernăuți, la guvernul din Lemberg și chiar la Curtea de la Viena⁶.

Pe domeniul arendat de Kriegshaber se aflau și întinse suprafețe acoperite de păduri, care făceau parte din marea pădure situată la vest de Ciudei și se învecinau cu proprietățile boierului Alexandru Ilski. Kriegshaber a găsit arendași pentru bunurile, câmpurile și pașiștile domeniului, nu însă și pentru păduri, care și ele trebuiau utilizate, având în vedere nevoia de lemn pentru clădiri, pentru unelte și mobilier de uz casnic, pentru sobe și cuptoare.

Cunoscând propunerile primilor guvernatori militari ai Bucovinei – Splény, în 1775, și Enzenberg, în 1779 – de înființare a unei sau a mai multor fabrici de sticlă –, Kriegshaber a chemat, în 1793, fără a informa în prealabil Consiliul din

⁶ N. Gaschler, *200 Jahre seit der Gründung von Althütte: der erste deutschböhmische ort des Buchenlandes*, în *Erinnerungen an Althütte, Bukowina*, Editor Walter Ernst, Augsburg-Querfurt, Landmannschaft der Buchenlanddeutschen, 2002, p. 30.

Viena, meșteri sticlari – topitori și turnători – din Boemia germană⁷. Aceștia au construit, în pădurea de la Crasna, prima fabrică de sticlă din Bucovina.

Amplasarea în ținuturi împădurite a unei fabrici de sticlă (glăjerie⁸, cum le spuneau locuitorii români) se explică prin faptul că de aici se putea procura ușor lemnul necesar fierberii potasiului și obținerii temperaturilor înalte pentru topirea nisipului silicios, pietrei de var și sărurilor de potasiu, principalele materii prime ce intrau în compoziția sticlei vechi.

În documentele vremii, timp de mai bine de două decenii, întreprinderea a fost cunoscută sub numele „Glasshütte Krasna”/„Sticlăria de la Crasna”. Partea Domeniului Crasna, unde a fost această fabrică, înconjurată de casele lucrătorilor specialiști, a fost numită de către populația românească „Huta Veche”/„Glăjăria Veche”, de la germanul „Hütte”¹⁰.

Mulțumit de dezvoltarea noii sale afaceri, dar „neputându-se învoi cu lucrătorii silvici români din localitate în privința prețului pentru tăierea lemnului necesare pentru fabrica de sticlă”¹¹, arendașul Kriegshaber a recrutat slovaci din comitatul Trenczinului, care la acea dată se afla în Ungaria, azi Trenčín, în Slovacia, pentru tăierea lemnului necesare fabricii, aceștia oferindu-se să lucreze cu prețuri mult mai ieftine. Astfel, în 1799 și în primăvara anului 1803, câteva sute de slovaci sosesc în Bucovina, unii dintre ei fiind angajați de Kriegshaber la fabrica sa de la Crasna, nu numai ca lucrători silvici, ci și ca oameni de cea mai mare încredere pentru paza casei cu bani, pentru escortarea și paza arestaților sau vagabonzilor de pe teritoriul domeniului, pentru pază la cerdacurile¹² de siguranță publică sau ca și curieri¹³.

⁷ R. F. Kaindl, *Das Ansiedlungswesen in der Bukowina seit der Besitzergreifung durch Österreich*, Innsbruck, 1902, p. 343.

⁸ *Glăjă, glăji*, s. f. (reg), sticlă (germ. *Glas*, după pronunția săsească); Glăjerie, s., v. sticlărie.

⁹ Althütte (rom. Huta Vechie), comună rurală, districtul Storjineț, așezată pe malurile pârâului Zubrăvița, afluent al râulețului Ciudei. Este în apropiere de drumul districtual Ciudei – Putna. A fost fondată în 1793, odată cu înființarea aici a primei fabrici de sticlă din Bucovina. Au fost aduși lucrători germani din Lubaczow (Galiția), care, împreună cu slovaci aduși mai târziu, au format o colonie. Cf. Em. Grigorovitz, *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București, Editura Göbl, 1908, p. 1.

¹⁰ Hütte, -n, f., – colibă, bordei, cocioabă; uzină metalurgică; sticlărie, fabrică de sticlă sau ceramică; cabană la munte. Cf. *Dicționar german-român*, Ediția a III-a, revizuită și îmbogățită, Academia Română, Institutul „Iorgu Iordan și Al. Rosetti”, București, Editura Univers Enciclopedic, 2007, p. 632.

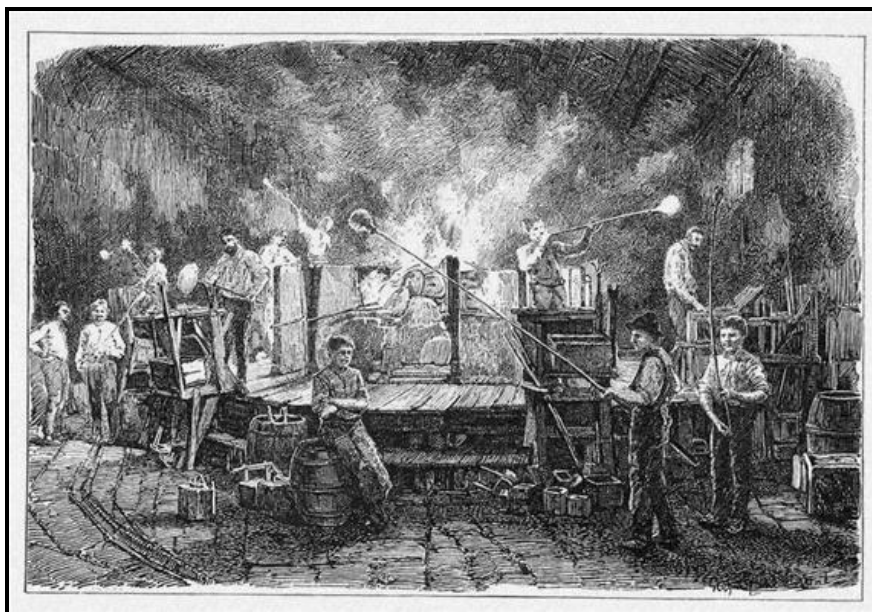
¹¹ S. Reli, *Din trecutul Ceho-Slovacilor așezați pe domeniile „Fondului Bisericesc Ort. Român al Bucovinei”*, Conferință festivă ținută în Aula Universității din Cernăuți, cu prilejul aniversării independenței statului cehoslovac, în 28 octombrie 1931, în „Candela”, Cernăuți, 52/1932, nr. 4–12, Mitropolitul Silvestru, 1932, p. 262.

¹² *Cerdac, cerdace și cerdacuri*, n. (înv.) Încăpere (din scânduri) așezată pe o ridicătură de pământ sau pe stâlpi înalți, servind ca post de observație; pavilion, chioșc.

¹³ R. F. Kaindl, *op. cit.*, p. 280.

Spre deosebire de fabricile de sticlă de la Karlsberg (Gura Putnei) și Fürstenthal (Voievodeasa), despre care R. F. Kaindl a scris în detaliu, informațiile despre funcționarea fabricii de la Crasna sunt puține.

Dintr-o scrisoare a directorului Camerei Domeniilor din Sf. Ilie, Albert von Kugler, adresată, la 10 octombrie 1794, perceptorului pensionar Ferdinand Dans, aflăm că fabrica de sticlă de la Crasna avea un cuptor pentru sticlă rotundă și unul pentru sticlă plană. Cele două cuptoare, împreună, ardeau 16 creuzete de topire. Sticlăria produsă aici era foarte frumoasă și curată. Materia primă, prundișul sau nisipul cuarțos, nu se găsea în apropierea fabricii, ci era adus, cu mari cheltuieli, de la Uhrynkowce, districtul Zaleszczyk (Galiția), iar argila, materialul pentru construcția cuptoarelor și creuzetelor se procura din Dziewieczicz (Domeniul Lubaczow)¹⁴.

În fabrica de sticlă din Neuwelt (Harrachsdorf/Harrachov).

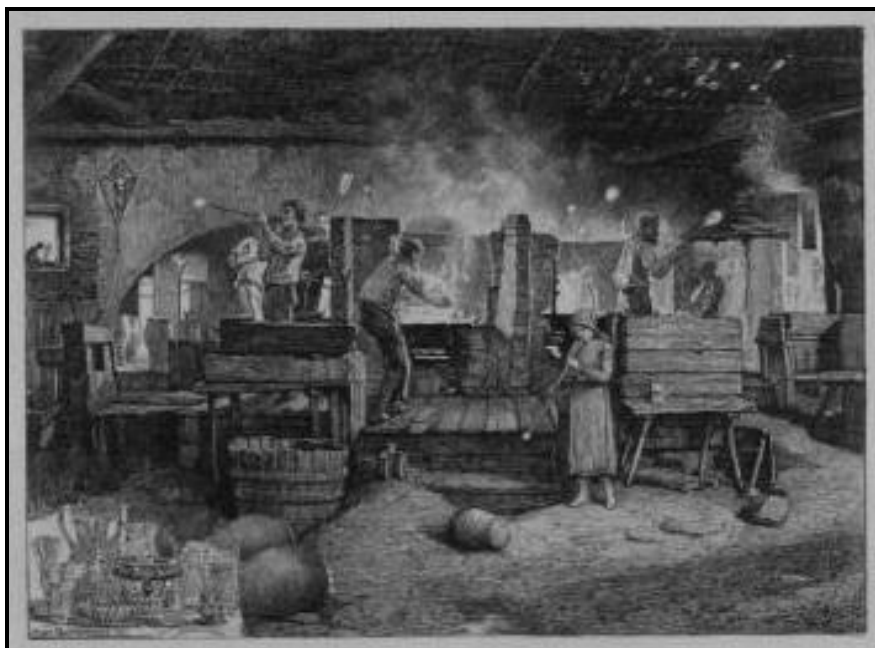
Sursa: *ÖUM, Böhmen (2. Abtheilung)*, Wien 1896, p. 629.

O altă informație despre sticlăria de la Crasna găsim în scrisoarea perceptorului Johan Modes, din Rădăuți, care îi scria, la 30 aprilie 1794, perceptorului pensionar Ferdinand Dans că sticlăria din Crasna produce cea mai frumoasă sticlă – sticlă plană și recipiente (Hohlglas) – și că vânzările sunt atât de mari, încât producția abia face față cererilor cumpărătorilor¹⁵.

¹⁴ N. Gaschler, *op. cit.*, p. 31–32.

¹⁵ *Ibidem*, p. 31.

Declinul producției la fabrica de sticlă de la Crasna a început de prin anii 1812–1814. Treptat, între anii 1814 și 1817, din cauza tăierii complete și arderii pădurilor din jurul ei și a dificultăților privind transportul lemnului de la distanțe mari, fabrica și-a redus activitatea, pentru ca, în anul 1817, aceasta să fie sistată definitiv.

Fabrica de sticlă din Bachergebirge/Pohorje.
Sursa: *ÖUM, Steiermark*, Wien 1890, p. 401.

Tăierea completă a pădurilor din jurul Crasnei a determinat, în 1817, construirea unei noi fabrici în pădurea deasă din zona Ciudinului/Ciudeiului (Czudyn, în germană) la o jumătate de oră distanță, spre nord de Huta Veche, pe locul numit Lunca Frumoasă¹⁶. Cunoscută și ca „fabrica de la Lunca Frumoasă”, nou-înființata fabrică a fost numită de către locuitorii români „Huta Nouă” (Neuhütte¹⁷, în germană), pentru a o distinge de sticlăria veche, Althütte.

¹⁶ Em. Grigorovitz, *op. cit.*, p. 134.

¹⁷ Neuhütte (rom. Huta Nouă), comună rurală, districtul Storjineț, așezată într-o pădure pe pârâul Valicut, afluent al râulețului Ciudei. [...] Aici s-a înființat, la 1814, o nouă fabrică de sticlă în locul celei de la Althütte, care nu mai funcționa. Și aici, ca și în Althütte, s-au adus coloniști germani. Cf. *Ibidem*, p. 150.

Concomitent cu fabrica, o nouă colonie de lucrători germani și slovaci – numită oficial, la început, „Czudynner Hütte” (Huta Ciudinului) – se ridică pe moșia Fondului Religionar din Ciudei¹⁸.

Datorită faptului că o parte dintre coloniști de la început sau descendenți ai lor, care între timp și-au schimbat ocupația, nu voiau să se mute, numărul specialiștilor a devenit insuficient pentru noua sticlărie. Împuținându-se numărul meseriașilor sticlari, Kriegshaber și-a reluat activitatea de recrutare a sticlarilor din Bohemia. Numărul lor nu este cunoscut, dar, în orice caz, populația din Neuhütte a crescut substanțial și prin intermediul migrației.

În timp, fabrica a ajuns la o producție anuală de 120 de vagoane de sticlă plană și circa 300 de vagoane de sticlă diferită¹⁹.

Activitatea la sticlăria de la Neuhütte a continuat până în timpul Primului Război Mondial, când o parte dintre instalațiile fabricii au fost distruse. Echipamentul salvat a fost transferat la fabrica de sticlă de la Putna, distrusă în timpul celui de al Doilea Război Mondial²⁰.

Pe lângă cei angajați la fabricile de sticlă, și locuitorii din satele unde se aflau acestea trebuiau să contribuie la aprovizionarea cu diferite materii prime necesare procesului de fabricare a sticlei – lemn, var, sare –, la paza fabricii etc.

Astfel, în învoiala de muncă dintre comuna Ciudei și boier, din 27 noiembrie 1817, învoială încheiată pentru o durată de doi ani, se prevedea că:

„1) Fiecare fruntaș va căra în fiecare an la fabrica de sticlă din Ciudei 27½ stânjeni de lemne din pădurea de acolo, fiecare mijlocaș va căra 21½ stânjeni, iar fiecare codaș 17½ stânjeni. Codașii fără vite vor face fiecare câte 15 stânjeni în pădure.

2) Sătenii vor transporta la fabrică, fără plată, în fiecare an, trei stânjeni de var.

4) Comuna va da, fără plată, timp de patru săptămâni, doi oameni de strajă la fabrică.

6) Sătenii vor aduce la fabrică sarea necesară, cu plata de 30 cr. pentru o sută de (?)”²¹.

O altă învoială de muncă, încheiată de această dată între Domeniul Crasna și săteni, la 1 noiembrie 1824, pentru o durată de trei ani, prevedea că:

¹⁸ Ciudei, moșie, atenență a moșiei Huta Nouă, districtul Storojineț, locuitori români și străini. Cf. *Ibidem*, p. 65.

¹⁹ M. Iacobescu, *30 de zile în „Siberia”*. Căutând arhivele Bucovinei, Iași, Editura Junimea, 2003, p. 251.

²⁰ Emil Stadler, *Mein Vaters Geburstort Krasna Ilski*, în *Bori, Karlsberg und andere deutschböhmisches Siedlungen in der Bukowina*, Ed. Rudolf Wagner, München, Verlag „Der Südostdeutsche“, 1982, p. 62.

²¹ N. Grămadă, *Sătenii și stăpânii în Bucovina între 1775 și 1848*, în „Anuarul Muzeului Bucovinei. Istorie-arheologie-etnografie-folclor”, seria II, anul I-II, 1943-1944, Cernăuți, Tipografia „Mitropolitul Silvestru”, 1944, p. 100-101.

„5) Sătenii vor aduce din Cacica sarea necesară pentru fabrica de sticlă, plătindu-li-se câte 30 cr. pentru o sută de (?).

6) Fiecare sătean se obligă să care în fiecare an la fabrica de sticlă cantitatea de lemne indicată în tabela anexată la învoială (între 6 și 20 de stânjeni)”²².

Fabricile de sticlă din Bucovina nu au adus succesul dorit. Incapabile de a concura cu produsele superioare calitativ din Boemia și Veneția, fie datorită managementului defectuos, fie datorită insuficienței capitalului din partea antreprenorului, mai devreme sau mai târziu, toate au fost închise. Cei mai mulți dintre lucrătorii de la aceste fabrici de sticlă s-au confruntat cu mari probleme economice, până ce a apărut posibilitatea de a găsi locuri de muncă în domeniul meșteșugurilor, în agricultură, în ferme sau în domeniul forestier.

Deoarece nu dispunem de imagini care să ilustreze fabricile de sticlă din Bucovina, prezentăm, în studiul nostru, trei imagini: una a unei fabrici de sticlă din Boemia, regiunea din care au venit specialiștii sticlari la fabrica de sticlă de la Crasna, și două care prezintă activitatea dintr-o astfel de fabrică. Imaginile sunt preluate din monumentală monografie *Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild (ÖUM)*, Wien, Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1886–1902. Autorul imaginilor este pictorul austriac Hugo Charlemont (1850–1939).

ANEXA

Patenta de colonizare a lui Josef al II-lea

Comisia pentru colonizare a împăratului Josef al II-lea
Viena, 21 septembrie 1782

Noi, Josef al II-lea, din mila lui Dumnezeu uns Împărat Roman, preamăritorul dintotdeauna al Imperiului, rege al Ungariei, Boemiei, Galiției și Lodomeriei etc., prin prezenta *Patentă* aducem la cunoștința tuturor că posedăm numeroase teritorii libere, nelocuite și pustii, pe care ne gândim să le populăm cu membri ai Imperiului German, îndeosebi din districtele Rinului Superior.

În final, ne dăm cuvântul de onoare al Casei Regale și promitem să asigurăm fiecărei familii de imigranți din Imperiu, multe formate din agricultori și meșteșugari, următoarele:

În primul rând: libertatea deplină a gândirii și a religiei, sprijinul nemijlocit față de orice altă confesiune, față de clericii și predicatorii acesteia.

²² *Ibidem*, p. 101.

În al doilea rând: asigurarea unei locuințe noi, spațioase și curate, construită după modelul celor de la țară, plus grădină, pentru fiecare familie.

În al treilea rând: fiecare familie de agricultori va primi gratuit terenul necesar, constând în pământ arabil bun și pășune, animale de povară și de prăsilă, precum și mașini agricole și unelte de folos în gospodărie.

În al patrulea rând: meșteșugarii și zilierii se vor bucura de uneltele necesare în gospodărie, după ce li se va acorda numerar suma de 50 de guldeni renani pentru a și le procura.

În al cincilea rând: cel mai în vârstă fiu din familie este și va rămâne scutit de recrutare.

În al șaselea rând: fiecare familie va beneficia de transport gratuit de la Viena până la locul unde se va stabili, va primi bani de drum și va fi în continuare aprovizionată, până când va fi în stare să-și producă singură hrana. Dacă după această perioadă de întreținere, familia va intra în vreun necaz fără vina ei, i se va acorda un sprijin financiar, pe care va trebui să-l returneze în trei ani.

În al șaptelea rând: pentru a-i însănătoși și a-i îngriji pe cei care se vor îmbolnăvi pe drum din cauza schimbării climei sau din alte motive, se vor amenaja spitale care să le asigure serviciile necesare.

În al optulea rând: tuturor acestor imigranți, începând cu ziua sosirii, timp de 10 ani le este asigurată scutirea de la toate impozitele locale funciare, taxe, robotă sau oricum s-ar numi acestea, și așa vor rămâne. După trecerea celor 10 ani, ei vor trebui însă să plătească impozitul uzual, la fel ca toți ceilalți locuitori ai țării.

Prin prezentul document original arătăm că aceasta este voința și hotărârea noastră, pe care o autentificăm cu sigiliul nostru secret cezaro-crăiesc, la Viena, în 21 septembrie 1782.

Joseph vt Rudolf Fürst von Colloredo,
M(anu) p(rop)pria L. S.
Ad mandatum Sacrae Caesariae Regiaeque Majestatis proprium,
Ign.(az) von Hofmann

Hutele Bucovinei

**HUTELE BUCOVINEI.
220 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA PRIMEI FABRICII
DE STICLĂ DIN BUCOVINA – CRASNA-ALTHÜTTE**

OVIDIU BĂȚĂ

**Die Bukowiner Hütten. 220 Jahre seit der Eröffnung der ersten Glashütte in
der Bukowina: Krasna-Althütte**

*(Zusammenfassung)**

Die industrielle Kolonisierung der Bukowina, die im 8. Jahrzehnt des 18. Jahrhunderts angefangen hat, hatte die Ausnützung der Bodenschätze der Provinz als Hauptziel. Die Glaserzeugung entstand und entwickelte sich als wichtiger Industriezweig dank der reichen Sand- und Quarzlagerstätten und des Holzes, das auf den grossen Waldoberflächen zu finden war.

Auf Anregung des Pächters Abraham Kriegshaber, der einige tüchtige Glasmacher aus dem Böhmerwald und slowakische Waldarbeiter in die Bukowina mitbrachte, wurde 1793 die erste Glashütte in Krasna (auch Althütte genannt) erbaut. Diese funktionierte bis zum Jahre 1817, als eine neue Glasfabrik (Neuhütte) im Czudynner Wald eröffnet wurde. Diese neue Fabrik hat Glas bis zum ersten Weltkrieg erzeugt. Die Glashütten der Bukowina – Althütte, Karlsberg, Fürstenthal, Neuhütte – wurden allmählich geschlossen, sowohl weil sie mit der Glaswaren aus Böhmen und Venedig nicht konkurrieren konnten, als auch wegen des Geldmangels und eines verlustbringenden Verwaltens.

Schlüsselwörter: industrielle Kolonisation, Hütte, Glashütte, Böhmer Deutschen, Slowaken, Kriegshaber, Krasna, Czudyn, Althütte, Neuhütte, Glaserzeugung, Glasindustrie.

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.